

Keskkonnaministri määruse
„Keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruse nr 1
„Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” muutmine“
eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vastavalt looduskaitseaduse § 10 lõikele 2 on keskkonnaminister võtnud kaitse alla 13. jaanuari 2005. a määrusega nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” Harju maakonnas Kuusalu vallas Kolgu külas Litsemäe II metsise püsielupaiga. Nimetatud määruse muutmise määruse eelnõu koostamise eesmärk on kaitstava loodusobjekti tüübi muutmine, kuna püsielupaiga maa-ala liideti Ohepalu looduskaitsealaga. Moodustatud kaitseala hõlmab Natura 2000 võrgustiku Ohepalu linnuala ja Ohepalu loodusala.

Määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Viru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Iti Jürjendal (tel 5687 8615; e-post iti.jyrjendal@keskkonnaamet.ee), eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, looduskaitseadusele vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise nõunik Roland Müür (tel 627 2184, e-post roland.myyr@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178, e-post madina.talu@keskkonnaamet.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu

Juba kaitse alla võetud püsielupaiga ala on arvatud Ohepalu looduskaitsealasse Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2014 a määrusega nr 34. Ohepalu looduskaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta metsa-, soo- ja veeökosüsteeme, maastiku ja elustiku mitmekesisust, kaitsealuste liikide elupaiku ja kasvukohti ning Tapa-Pikassaare ja Ohepalu-Viitna oosistut. Seega on Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja kehtestamisel muudetud kaitstav loodusobjekti tüüp püsielupaik kaitsealaks ja vajalik on nüüd topelt kaitsekorra vältimiseks kehtetuks tunnistada ala kaitse alla võtmine püsielupaigana.

Kaitseala laiendati ning liigikaitse eesmärgil liideti kaitsealaga Litsemäe II metsise püsielupaik, mis tagab metsise tõhusama kaitse. Püsielupaik liideti kaitsealaga täies ulatuses. Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi. Püsielupaiga maa-ala on aga osa terviklikust loodusväärtuste kompleksist, mistõttu on otstarbekas liita see ala kaitsealaga. Püsielupaiga territoorium on määratud kaitseala koosseisu terves ulatuses piiranguvööndisse, kus kehtestatakse metsise ning tema elupaiga kaitseks piisav kaitsekord. Looduskaitseala moodustamise tõttu puudub vajadus ala kaitsmiseks püsielupaigana.

3. Maaomanike seisukohad

Litsemäe II metsise püsielupaiga maa jaguneb vastavalt maaomandi kuuluvusele järgmiselt: 77,7 ha on riigimaad ning 1,5 ha eramaad. Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja eelnõu avalik väljapanek toimus 8.–21. detsembrini 2010. a ja 17.–30. septembrini 2012. a Keskkonnaameti Rakvere ja Palmse kontoris ning Kadrina ja Kuusalu Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 3. detsembril 2010. a

üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ja 14. septembril 2012. a üleriigilise levikuga ajalehes Päevaleht ning kohalikes ajalehtedes Virumaa Teataja ja Sõnumitooja. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 6. detsembril 2010. a ja 13. septembril 2012. a. Kinnistu omanikke teavitati kaitseala laiendamisest ja kaitsekorra muutmisest ning kaitse-eeskirja avalikust väljapanekust kirjalikult. Avalikustamise käigus ettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Keskonnaministri metsise püsielupaikade määrmise määrmise eelnõu koostamisel on lähtunud looduskaitseeaduses esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktiga 37 on Natura 2000 võrgustiku linnualaks esitatud Ohepalu linnuala ja lisa 1 punkti 2 alapunktiga 265 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Ohepalu loodusala. Seetõttu tuleb Ohepalu looduskaitsealal (kuhu arvati Litsemäe II metsise püsielupaiga maa) tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi. Nimetatud püsielupaik jääb nii Ohepalu linnu- kui ka Ohepalu loodusalale.

Ohepalu loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni otsusega 2008/24/EÜ, 12. november 2007, millega võetakse vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2007) 5402 all, ELT L 12, 15.01.2008, lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 7. novembri 2013. aasta rakendusotsusega 2013/742/EL, millega võetakse vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade seitsmes ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri C(2013) 7361 all, ELT L 350, 21.12.2013 lk 555 – 758).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Püsielupaiga ala arvamisel kaitsealasse on positiivne mõju loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Kaitstava loodusobjekti tüübi muutmine aitab tagada metsise elupaikade ning teiste loodusväärtuste kaitse. Kehtestatav kaitseala kaitsekord arvestab metsise elupaikade kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Ohepalu looduskaitseala eesmärk on kaitsta metsa-, soo- ja veeökosüsteeme, maastiku ja elustiku mitmekesisust, kaitsealuste liikide elupaiku ja kasvukohti ning Tapa-Pikassaare ja Ohepalu-Viitna oosistut. Kaitse-eesmärgiks seatud kaitsealused liigid on kanakull (*Accipiter gentilis*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), kassikakk (*Bubo bubo*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), metsis (*Tetrao urogallus*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), sookurg (*Grus grus*), sõtkas (*Bucephala clangula*), soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*), koldjas selaginell (*Selaginella selaginoides*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), sile tondipea (*Dracocephalum ruyschiana*) ja väike käopõll (*Listera cordata*). Kaitse-eesmärgiks on samuti järgmised nõukogu direktiivi elupaigatüübid: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhatistel (sürjametsad – 9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Püsielupaiga liitmine kaitsealaga aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Püsielupaik on juba riikliku kaitse all ja jääb edaspidi kaitse alla Ohepalu looduskaitseala koosseisus, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Litsemäe II metsise püsielupaigas kehtis piiranguvööndi režiim. Ka Ohepalu looduskaitseala koosseisus on püsielupaik tsoneeritud piiranguvööndisse, mistõttu Kuusalu vallale maamaksu laekumises muudatusi ei toimu. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada

kinnisaja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest. Kaitsealaga liidetav püsielupaik on tsoneeritud piiranguvööndisse ning riigile ostmist päevakorrale ei tule.

Liidetavale püsielupaigale jääb eramaal paiknevat metsa 1,54 ha, mis paikneb piiranguvööndis. Erametsaomanikel on võimalus taotleda Natura alal paikneva metsaala majandamisel saamata jäänud tulu kompensatsiooni. Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse taotleja omandis oleva metsaala kohta, mis asub Natura 2000 võrgustiku alal ja on kantud metsaalana keskkonnaregistrisse. Toetuse määr Natura 2000 piiranguvööndis, hoiualal ja projekteeritaval alal asuva ühe hektari metsaala kohta 60,08 eurot aastas.

6. Määruse vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisaja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisaja kasutamist või käsutamist. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisaja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisajaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisaja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

7. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministriumid on kooskõlastanud eelnõude infosüsteemis EIS eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister

Andres Taliäär
Kantsler